

Władza ustawodawcza – Sejm i Senat

Materiał zawiera:

- definicję *frekwencji wyborczej* oraz ćwiczenie do wykonania na podstawie tej definicji i tekstu przedstawiającego wybory na Przewodniczącego Rady Samorządu Uczniowskiego;
- infografikę przedstawiającą obrady Sejmu RP;
- odwołanie do wcześniejszej wiedzy ucznia związanej z suwerennością narodu, kampanią wyborczą, zasadami demokracji oraz cele sformułowane w języku ucznia związane z władzą ustawodawczą, wyborami parlamentarnymi i funkcjami parlamentu;
- odpowiednie artykuły Konstytucji związane z frekwencją wyborczą, prawem wyboru posłów i senatorów oraz warunkami, jakie muszą spełniać kandydaci na polskich parlamentarzystów;
- opis składu Sejmu i Senatu wraz z definicją *kadencji* i zasadami wyborów do tych Izb;
- infografikę przedstawiającą frekwencję wyborczą w latach 1991-2011;
- film pt. *Niska frekwencja wyborcza w Polsce*;
- ćwiczenie do wykonania na podstawie infografiki i filmu na temat frekwencji wyborczej;
- opis wyborów do Sejmu przedstawiający metodę proporcjonalną;
- tabele przedstawiające wyniki wyborów do Sejmu w 2011 r. i 2015 r. wraz z ćwiczeniem do wykonania na ich podstawie;
- opis metody większościowej obowiązującej podczas wyborów do Senatu;
- infografikę przedstawiającą podział mandatów w Senacie w 2011 r. oraz tabelę przedstawiającą taki sam podział w 2015 r.;
- opis organizacji prac Sejmu i Senatu;
- opis funkcji parlamentu, takich jak ustawodawcza, kreacyjna, kontrolna i europejska;
- artykuł 105. Konstytucji RP, w którym przedstawiony jest immunitet;

- podsumowanie zawierające krótki opis Sejmu i Senatu;
- polecenie obejrzenia najbliższego posiedzenia Sejmu i sporządzenia notatki z jego obrad;
- dwa ćwiczenia interaktywne, z których pierwsze jest związane z funkcjami parlamentu, a drugie z jego organami.

Bibliografia:

- Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*.

Władza ustawodawcza – Sejm i Senat

Ławy poselskie w sali posiedzeń sejmiku
Źródło: Adrian Gryczuk, licencja: CC BY-SA 3.0.

W szkole wybrano Przewodniczącego Rady Samorządu Uczniowskiego. Uprawnieni do głosowania byli wszyscy uczniowie, czyli 250 osób. W głosowaniu wzięło udział 150 uczniów.

Definicja: frekwencja wyborcza

liczba osób biorących udział w wyborach w stosunku do liczby osób uprawnionych do głosowania

Polecenie 1

Na podstawie powyższego tekstu oblicz, ile wynosiła frekwencja w wyborach do samorządu uczniowskiego. Wykorzystaj kalkulator.

Władza ustawodawcza. Sejm i Senat RP

Obrady Sejmu RP

Źródło: Piotr VaGla Wąglowski, domena publiczna.

Co potrafię?

- wyjaśnić zasadę suwerenności narodu;
- przedstawić podstawowe elementy kampanii wyborczych;
- wymienić najważniejsze zasady demokratycznych wyborów.

Nauczysz się

- jak przeprowadza się wybory parlamentarne w Polsce;
- najważniejszych funkcji polskiego parlamentu;
- co oznacza pojęcie „władza ustawodawcza”.

Frekwencja wyborcza – dlaczego warto głosować

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

Art. 10.

1. Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.

2. Władzę ustawodawczą sprawują Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, a władzę sądowniczą sądy i trybunały.

Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*.

Polska ma jedną z najstarszych tradycji parlamentarnych na świecie. Już w XV wieku szlachta polska posiadała prawo wybierania przedstawicieli na sejm i tym samym decydowania o najważniejszych sprawach państwa.

Komu we współczesnej Polsce przysługuje prawo wyboru posłów i senatorów?

“ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku**

Art. 62.

1. **Obywatel polski** ma prawo udziału w referendum oraz prawo wybierania Prezydenta Rzeczypospolitej, posłów, senatorów i przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego, **jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat.**

Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*.

Jakie warunki musi spełnić osoba kandydująca na posła lub senatora?

“ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku**

Art. 99.

1. Wybrany do Sejmu RP może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 21 lat.
2. Wybrany do Senatu RP może być obywatel polski mający prawo wybierania, który najpóźniej w dniu wyborów kończy 30 lat.
3. Wybraną do Sejmu RP lub do Senatu RP nie może być osoba skazana prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności za przestępstwo umyślne ścigane z oskarżenia publicznego.

Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku*.

Frekwencja wyborcza – dlaczego warto głosować

Sejm RP składa się z 460 posłów, Senat RP ze 100 senatorów. Kadencja obu izb trwa cztery lata i może ulec skróceniu.

Definicja: kadencja

określony prawem czas sprawowania władzy przez organ pochodzący z wyborów

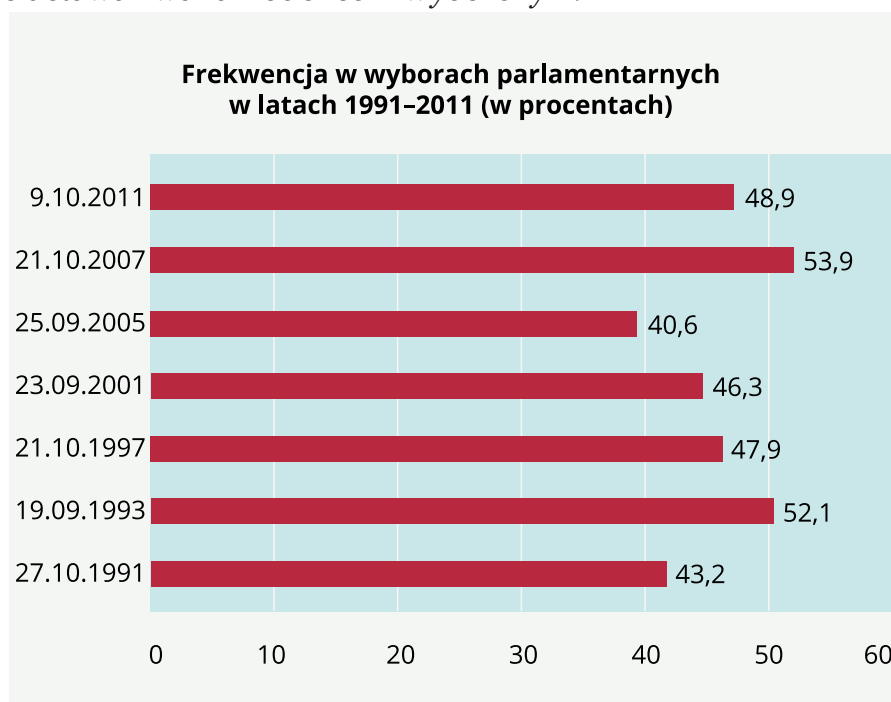
Wybory do Sejmu RP są:

- powszechne;
- bezpośrednie;
- odbywają się w głosowaniu tajnym;
- równe;
- proporcjonalne.

Wybory do Senatu RP są:

- powszechne;
- bezpośrednie;
- odbywają się w głosowaniu tajnym.

Podstawowe zasady przeprowadzania wyborów parlamentarnych określa Konstytucja RP, szczegółowe zaś ustawa zwana *Kodeksem wyborczym*.

Frekwencja w wyborach parlamentarnych w latach 1991-2011

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Film dostępny pod adresem </preview/resource/RgotJghF2hAhe>

Niska frekwencja wyborcza w Polsce

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie video. Na początku wyświetla się plansza z tytułem: „Niska frekwencja wyborcza w Polsce”. Następnie pojawia się mężczyzna o siwych włosach i w siwej brodzie, ubrany w jasną, kraciatą koszulę – prof. dr hab. Andrzej Antoszewski, politolog Uniwersytetu Wrocławskiego. Mężczyzna siedzi w jasnym pokoju. Za nim na ścianie fragment mapy świata, kanapa i regał z zieloną roślinką. Na końcu filmu plansza z napisami: wystąpił prof. dr hab. Andrzej Antoszewski, realizacja Contentplus.pl, na zlecenie Uniwersytetu Wrocławskiego, w ramach projektu „E-podręczniki do kształcenia ogólnego”, wrzesień 2014.

Polecenie 2

Wyjaśnij, dlaczego wiele osób uprawnionych do głosowania nie uczestniczy w wyborach parlamentarnych w Polsce. Poszukaj informacji na wybory.gov.pl dotyczących frekwencji wyborczej w wyborach parlamentarnych w 2015 i 2019 r. w okręgu wyborczym, na terenie którego znajduje się Twoja szkoła. Przygotuj wypowiedź lub tekst skierowany do swoich bliskich, np. rodziców, w której zachęcisz ich do udziału w wyborach parlamentarnych.

Wypowiedź powinna zawierać dwa argumenty i zawierać od 60 do 70 słów.

Wybory do Sejmu RP

Kandydatów na posłów i senatorów w Polsce mogą zgłaszać partie polityczne oraz wyborcy.

Logo Sejmu RP

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Posłów wybieramy w 41. okręgach wyborczych. W każdym okręgu wybiera się od 7. do 19. posłów. Liczba mandatów zależy od liczby obywateli uprawnionych do głosowania w danym okręgu wyborczym. Wyborca zaznacza na wybranej przez siebie liście kandydatów nazwisko jednej osoby, której chciałby powierzyć mandat poselski. W podziale mandatów uczestniczą tylko te komitety wyborcze, które w skali kraju uzyskały poparcie wynoszące

co najmniej 5% (dotyczy to komitetów wyborczych partii politycznych oraz komitetów wyborczych wyborców) lub 8% głosów (dotyczy koalicyjnych komitetów wyborczych). Z konieczności przekroczenia progu wyborczego zwolnione są komitety mniejszości narodowych. Po ustaleniu, ile dany komitet wyborczy uzyskał mandatów w konkretnym okręgu, przydziela się je osobom, które otrzymały najwięcej wskazań w ramach listy.

Wyniki wyborów do Sejmu RP przeprowadzonych w 2015 roku

L.p.	Nazwa komitetu	Głosy (%)
1.	KW Prawo i Sprawiedliwość	37,58
2.	KW Platforma Obywatelska RP	24,09
3.	KW Partia Razem	3,62
4.	KW KORWiN	4,76
5.	KW Polskie Stronnictwo Ludowe	5,13
6.	KKW Zjednoczona Lewica SLD+TR+PPS+UP+Zieloni	7,55
7.	KWW Kukiz'15	8,81
8.	KW Nowoczesna Ryszard Petru	7,60
9.	KWW JOW Bezpartyjni	0,10
10.	KWW Zbigniewa Stonogi	0,28
11.	KW Ruch Społeczny Rzeczypospolitej Polskiej	0,03
12.	KW Zjednoczeni dla Śląska	0,12
13.	KW Samoobrona	0,03
14.	KWW Grzegorza Brauna „Szczęść Boże!”	0,09
15.	KW Kongres Nowej Prawicy	0,03
16.	KWW Mniejszość Niemiecka	0,18
17.	KWW Obywatele do Parlamentu	0,01

Wyniki wyborów do Sejmu przeprowadzonych w 2019 roku

L.p.	Nazwa komitetu	Głosy (%)
1.	KW Prawo i Sprawiedliwość	43,59
2.	KKW Koalicja Obywatelska PO .N IPL Zieloni	27,40
3.	KW Sojusz Lewicy Demokratycznej	12,56
4.	KW Polskie Stronnictwo Ludowe	8,55

5.	KW Konfederacja Wolność i Niepodległość	6,81
6.	KKW Koalicja Bezpartyjni i Samorządowcy	0,78
7.	KWW Mniejszość Niemiecka	0,17
8.	KW Skuteczni Piotra Liroya-Marca	0,10
9.	KW Akcja Zawiedzionych Emerytów Rencistów	0,03
10.	KW Prawica	0,01

Polecenie 3

Po zapoznaniu się z danymi zawartymi w tabeli podaj nazwy partii politycznych, których komitety wyborcze uzyskały mandaty w wyborach do Sejmu RP w 2015 r. oraz w 2019 r.

Wybór uzasadnij, odwołując się do wyników głosowania i zasad prawa wyborczego.

Wybory do Senatu RP

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

Logo Senatu RP

Źródło: a. nn., domena publiczna.

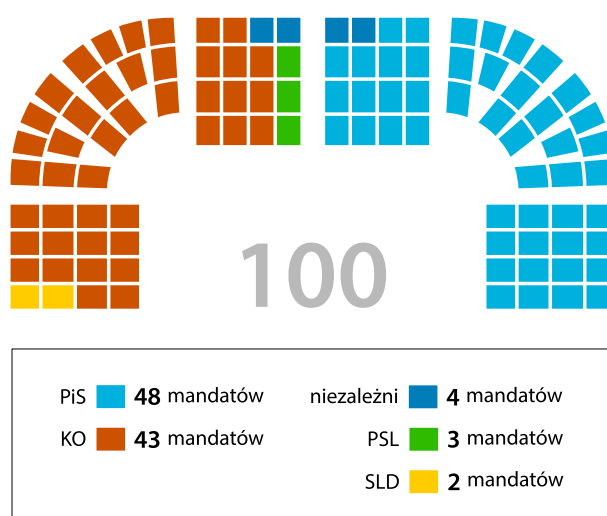
Wybory do Senatu RP odbywają się w tym samym terminie, co do Sejmu RP. Przeprowadzane są jednak według innej ordynacji. Jest to ordynacja większościowa.

Senatorzy wybierani są w 100. jednomandatowych okręgach. Komitet wyborczy może zgłosić tylko jednego kandydata w danym okręgu. Wyborca oddaje jeden głos na wybranego przez siebie kandydata. Mandat senatora uzyskuje kandydat, który otrzymał w okręgu największą liczbę głosów.

Wyniki wyborów do Senatu RP w wyborach z 2015 r.

Numer listy	Nazwa komitetu	Liczba mandatów
1.	Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość	61
2.	Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP	34
3.	Komitet Wyborczy Wyborców Lidia Staroń - Zawsze po stronie ludzi	1
4.	Komitet Wyborczy Wyborców Marka Borowskiego	1
5.	Komitet Wyborczy Wyborców Grzegorza Biereckiego	1
6.	Komitet Wyborczy Wyborców Obremski - niezależny Senator z Wrocławia	1
7.	Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe	1

Podział mandatów w Senacie po wyborach w 2019 roku

Podział mandatów w Senacie po wyborach w 2019 roku

Źródło: Learnetic S.A., licencja: CC BY 4.0.

Organizacja wewnętrzna Sejmu RP

Posłowie mogą tworzyć w sejmie kluby poselskie i koła poselskie oparte na zasadzie politycznej. Klub tworzy co najmniej 15 posłów, koło - co najmniej 3 posłów.

Organy Sejmu RP

Marszałek sejmu jest wybierany na pierwszym posiedzeniu izby. Zwyczajowo funkcję tę obejmuje przedstawiciel największego klubu parlamentarnego. Marszałek sejmu stoi na straży praw i godności Sejmu RP, reprezentuje izbę wobec innych organów państwa, zwołuje posiedzenia Sejmu RP oraz przewodniczy obradom. Ponadto Konstytucja RP nakłada na marszałka sejmu obowiązki niezwiązane bezpośrednio z pracami izby. Należą do nich zastępowanie Prezydenta RP, gdy ten nie jest w stanie sprawować urzędu lub gdy urząd prezydenta jest opróżniony (np. z powodu śmierci Prezydenta RP).

Fotel Marszałka Sejmu RP. Do kompetencji marszałka należy m.in. przewodniczenie obradom Sejmu, czuwanie nad terminowością jego prac. W wyjątkowych sytuacjach Marszałek Sejmu RP może tymczasowo zastępować Prezydenta RP

Źródło: Adrian Grycuk, licencja: CC BY-SA 3.0.

Prezydium Sejmu RP tworzą marszałek i wicemarszałkowie. Kompetencje Prezydium Sejmu są dość ograniczone. Dotyczą one przede wszystkim organizacji prac Sejmu i jego organów.

Konwent Seniorów składa się z marszałka sejmu, wicemarszałków, przewodniczących lub wiceprzewodniczących klubów poselskich oraz przedstawicieli kół poselskich. Konwent jest organem doradczym.

Komisje sejmowe to organy pomocnicze sejmu, zajmujące się rozpatrywaniem, opiniowaniem i przygotowaniem spraw stanowiących przedmiot obrad sejmu.

Organizacja wewnętrzna Senatu RP

Organizacja wewnętrzna Senatu RP jest niemal identyczna jak sejm. Organami senatu są: marszałek, prezydium, Konwent Seniorów i komisje.

Funkcje parlamentu

Funkcja ustawodawcza polega na stanowieniu aktów prawnych (ustaw). Jest to podstawowa i najważniejsza funkcja Sejmu i Senatu. W jej obrębie wyróżniamy funkcję ustrojodawczą, polegającą na stanowieniu przez Sejm i Senat norm konstytucyjnych.

Funkcja kontrolna odnosi się przede wszystkim do rządu i podległej mu administracji. Uprawnienia w tym zakresie przysługują wyłącznie sejmowi oraz posłom, którzy mogą kierować do członków rządu interpelacje, wnioski o przedstawienie bieżących informacji, zapytania poselskie i pytania w aktualnych sprawach. W ramach realizacji tej funkcji sejm może żądać na przykład informacji w określonej sprawie lub obecności ministrów na posiedzeniach komisji sejmowych. Senat ma niewielkie uprawnienia kontrolne polegające na prawie uzyskania informacji od organu władzy publicznej.

Funkcja kreacyjna polega na powoływaniu innych organów konstytucyjnych Państwa oraz osób wchodzących w ich skład. Uprawnienia w tym zakresie są podzielone między sejm i senat, chociaż większe kompetencje ma izba poselska.

Funkcja europejska parlamentu (od 2004 r.) polega na możliwości oddziaływania przez sejm i senat na prawodawstwo unijne i wynika z traktatów unijnych. Natomiast zasady współpracy między rządem a Sejmem w sprawach unijnych reguluje specjalna ustawa.

Jeśli chcesz wiedzieć więcej

Do wykonywania mandatu parlamentarnego bardzo istotne jest zagwarantowanie posłom i senatorom niezależności. Służy temu tzw. immunitet.

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku

Art. 105.

1. Poseł nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za swoją działalność wchodzącą w zakres sprawowania mandatu poselskiego ani w czasie jego trwania, ani po jego wygaśnięciu. Za

taką działalność poseł odpowiada wyłącznie przed Sejmem, a w przypadku naruszenia praw osób trzecich może być pociągnięty do odpowiedzialności sądowej tylko za zgodą Sejmu. (...)

2. Poseł nie może być zatrzymany lub aresztowany bez zgody Sejmu, z wyjątkiem ujęcia go na gorącym uczynku przestępstwa i jeżeli jego zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. O zatrzymaniu niezwłocznie powiadamia się Marszałka Sejmu, który może nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego. (...)

Źródło: Dz.U. 1997 nr 78 poz. 483, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku.

Podsumowanie

Sejm RP i Senat RP są konstytucyjnymi organami władzy ustawodawczej. Obie izby wyłaniane są w powszechnych wyborach, które odbywają się tego samego dnia, lecz według różnych systemów wyborczych. Organizacja wewnętrzna obu izb oraz status prawny posłów i senatorów są praktycznie identyczne. Biorąc pod uwagę funkcję ustawodawczą i kreacyjną, kompetencje należą do obu izb, jednak silniejszą pozycję ma izba poselska. Największa różnica dotyczy funkcji kontrolnej. Kompetencje w tym zakresie należą wyłącznie do sejmu.

Polecenie 4

Przygotuj 3 minutowe wystąpienie poselskie dotyczące ważnych kwestii dla młodzieży w Polsce.

Ćwiczenie 1

Do podanych opisów dopasuj odpowiadające im funkcje Sejmu.

Sejm przyjął ustawę o odnawialnych źródłach energii.

funkcja kreacyjna

Posel (...) złożył do Ministra Rozwoju zapytanie w sprawie budowy mostu na Dunajcu.

funkcja ustawodawcza

Sejm wybrał Marcina Wiącka na stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich.

funkcja kontrolna

ĆWICZENIE: Połącz w pary

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Przeczytaj tekst i zaznacz prawidłowe zakończenie zdania.

[Rozpatrzone] informację Ministra Edukacji Narodowej na temat założeń oraz efektów działań realizowanych w ramach nowej edycji rządowego programu na lata 2014–2016 „Bezpieczna i przyjazna szkoła”. (...) Zdaniem posłów program rządowy „Bezpieczna i przyjazna szkoła” powinien być kontynuowany w kolejnych latach bez określania terminu jego zakończenia. (...) W trakcie dyskusji pytano m.in. o sposób szkolenia edukatorów (...), o udział w realizacji programu rodziców (...).

Przedstawiony tekst to informacja o pracach...

☐ Prezydium Sejmu.

☐ Marszałka Sejmu.

☐ Konwentu Seniorów.

☐ komisji sejmowej.

ĆWICZENIE: Wielokrotny wybór

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.